

MUZEJ OTOKA BRAČA U ŠKRIPU

ANDREA MATOKOVIĆ □ Centar za kulturu Brač / Muzej otoka Brača, Škrip

IM 42 (1-4) 2011.
RIJEČ JE O...
MAIN FEATURE

sl.1. Muzej otoka Brača u Škripu

sl.2.-3. Tabla s nazivom Muzeja i ulaz u Muzej.

Snimio: Boris Cvjetanović

Kad nevini promatrač, zasićen beskrajnim promidžbenim porukama i revoltiran uznemirujućim sadržajima na internetu, slučajno naiđe na fotografiju Muzeja otoka Brača, pomisli da je otkrio komadić izgubljenoga zemaljskog raja te da su osobe koje ondje žive ili rade zacijelo pravi sretnici. Zadovoljstvo mi je predstaviti se kao osoba zaposlena u toj Arkadiji.

Muzej otoka Brača, osnovan 1979. g., nalazi se u Škripu, najstarijemu otočkom naselju. O slojevitoj kulturnoj prošlosti naselja svjedoče ostaci brončanodobnih ilirskih bedema u samom dvorištu Muzeja, iznad kojih je na prijelazu iz 3. u 4. st. podignut rimski mauzolej. U njemu su, prema lokalnoj predaji, bile pokopane Dioklecijanova supruga i kći. Iznad mauzoleja sagrađena je "kula Radojković", obnovljena i dovršena krajem 16. st., u vrijeme mletačko-turskih ratova, u kojoj je smještena

zbirka izložaka iz Narodnooslobodilačke borbe. Većina muzejskih predmeta izložena je u zgradi dograđenoj uz kulu u 18. st.

U blizini Muzeja nalazi se slikovito groblje s crkvicom Sv. Duha, čija najstarija faza potječe iz antičkog vremena. U susjedstvu su i utvrđeni dvorac obitelji Cerinić s kraja 16. st. te župna crkva iz 18. st., posvećena sv. Jeleni Križarici, koja je, prema legendi i tvrdnjama starijih bračkih kroničara, bila rođena Škrika.

Kako je riječ o zavičajnome muzeju čije su zadaće prikupljanje, čuvanje, proučavanje i izlaganje građe vezane za otok Brač, izborom raznovrsne građe nastojali su se "pokriti" svi oblici života na ovom otoku bogate kulturne i prirodne baštine. Prikupljena je građa organizirana u zbirke. S obzirom na činjenicu da se Muzej nalazi na važnomu arheološkom lokalitetu, u stalnom postavu

sl.4. Muzej otoka Brača u Škripu: pogled na stražnju stranu i kulu Radojković, koja je obnovljena i dovršena u 16.st.

sl.5. Pulena s blatačke polake "Lijepa putnica".

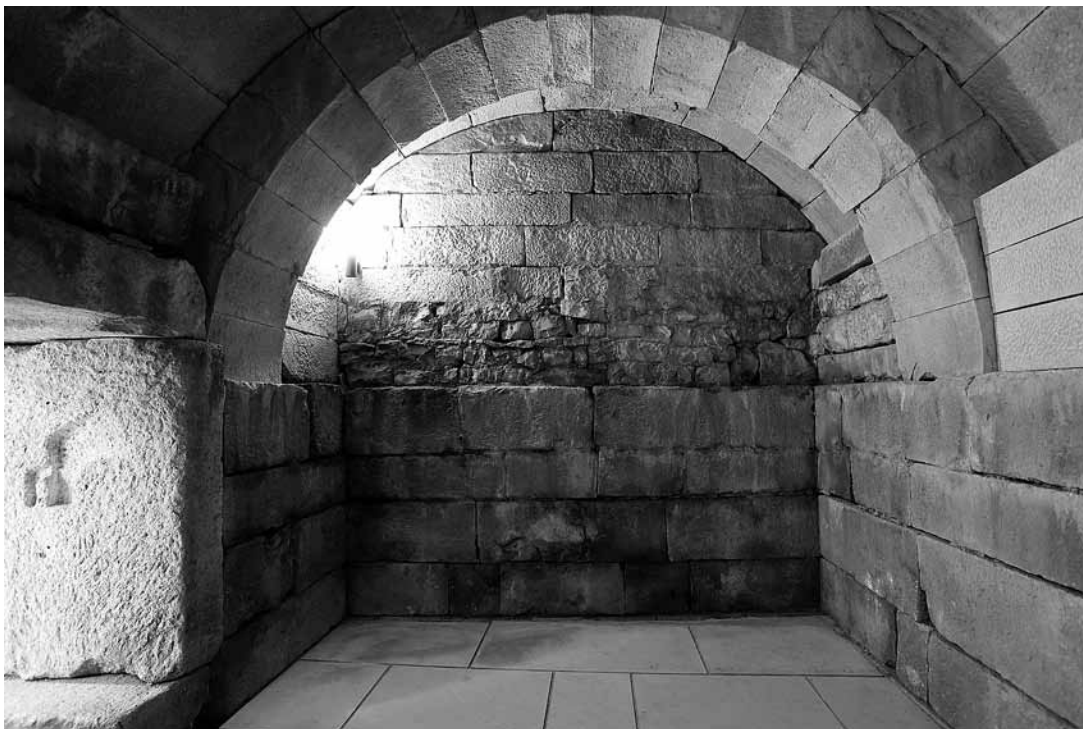
prevladava arheološka građa, smještena u prizemlju zgrade, u prostoriji s lijeve strane ulaza u Muzej. Obilazak Muzeja provodi se kronološkim slijedom.

Posjetitelji u arheološkoj zbirci mogu vidjeti izložke iz kamenog doba, pronađene u špilji Kopačini, predmete iz brončanog doba koji govore o svakodnevnom životu

Ilira, reljefe, žrtvenike i natpise iz triju rimskih kame-noloma u blizini Škripa, u kojima se brao i obrađivao vapnenac, među ostalim, i za izgradnju Dioklecijanove palače, te ulomke kamenoga crkvenog namještaja iz ranokršćanskih crkava sazidanih u 6. st. u pitomim uv-lama na sjevernoj obali otoka. U tu je zbirku uklopljena i monumentalna kripa spomenutoga rimskog mauzoleja, čiji su svod i pojasnice građeni bez upotrebe vezivnog materijala.

U ulaznoj prostoriji, u kojoj je smješten informativni i prodajni pult, izložene su fotografije srednjovjekovnih crkava s bračke visoravni, ulomci srednjovjekovne skul-pture te brodski kipovi, čime je predstavljena graditeljska i pomorska tradicija otoka od dolaska Hrvata. U toj se prostoriji postavljaju i povremene ljetne izložbe.

Uz brojnu arheološku građu podjednako je zastupljena i etnografska građa, koja posjetiteljima govori o umijeću života na otoku koji je oduvijek oskudijevao vodom i plodnim tlom. U trećoj prostoriji u prizemlju izloženi su predmeti koji su pripadali bračkim težacima, a vezani su za ovčarstvo, vinogradarstvo, maslinarstvo, ribarstvo i obradu kamena. Penjući se stubištem na prvi kat mu-zejske zgrade, penjemo se na neki način i društvenom ljestvicom: u manjoj prostoriji posjetitelje dočekuju obrtnički alati zlatara i bačvara, dok su u sljedećoj, većoj dvorani izložci koji su bili vlasništvo uglavnom imućnijih obitelji iz priobalnih bračkih gradića. Prikazana je i tipič-na otočka kuhinja.

sl.6. Iznad brončanodobnih ilirskih bedema u samom dorištu Muzeja na prijelazu iz 3. u 4. st. podignut je rimski mauzolej.

sl.7.-9. Stalni postav Muzej otoka Brača: arheološka zbirka

Među tim se izlošcima može vidjeti i poneki predmet iz još uvijek nedovoljno istražene kulturno-povijesne zbirke, posvećene kulturnom životu otoka Brača, koji je, unatoč materijalnoj oskudici, bio vrlo živ, te književnoj baštini i snažnim vezama bračkih iseljenika sa zavičajem.

Za posjetitelje je moguće organizirati i vodstvo, prilagođeno dobnim skupinama i interesima posjetitelja. Vođeni smo idejom da bi Muzej posjetiteljima trebao biti polazišna točka u upoznavanju povijesti, kulture i

prirodnih osnova otoka Brača. Trudimo se kroz priču udahnuti život nijemim muzejskim predmetima i učiniti ih dijelovima slagalice koja će dati cjelovitu sliku o najvećemu dalmatinskom otoku. Ciljana publika nisu isključivo strani turisti, koji u razgovoru o Braču žele saznati nešto više i o hrvatskoj povijesti općenito, nego i hrvatski građani, uključujući i same Bračane, koji žele osvježiti svoje poznavanje zavičaja. Među posjetiteljima su brojni potomci bračkih iseljenika u potrazi za svojim korijenima,

sl.10. Stalni postav Muzej otoka Brača:
kulturno-povijesna zbirka
Snimio: Boris Cvjetanović

sudionici stručnih ekskurzija, kongresa i manifestacija, poput međunarodne kulinarske manifestacije *Biser mora*. U vođenju nastojimo biti informativni i zanimljivi jer nam je namjera educirati posjetitelje i istodobno im pružiti kvalitetnu zabavu. Posebna se pozornost pridaje vođenju predškolskih i školskih grupa iz inozemstva i Hrvatske, što se osobito odnosi na najmlađe stanovnike Brača koji se prvi put upoznaju s muzejskom ustanovom i kulturnom baštinom rodnog otoka. Vjerujemo da smo u našim namjerama uspjeli jer smo i ove godine imali više od 12 000 posjetitelja, od kojih se mnogi redovito vraćaju svake godine.

Dakako, očuvanje i prezentacija zavičajne baštine ne bi se smjela ograničiti isključivo na materijalna dobra. Prema riječima jednoga omiljenog Bračanina, pjesnika Vladimira Nazora, svi smo mi živi spomenici naših predaka. U tom je smislu potrebno očuvati živi jezik te raznolikost i svježinu njegovih dijalekata. Kvalitetna suradnja Centra za kulturu Brač, u čijem je sastavu Muzej otoka Brača, Turističke zajednice grada Supetra, Narodne knjižnice iz Supetra te bračkih osnovnih škola iznjedrila je Festival čakavske riči, koji je već drugu godinu zaredom održan potkraj kolovoza u dvorištu našeg muzeja, a posvećen je čakavskom pjesniku Stjepanu Pulišeliću rođenome u Škripu prije 101 godinu.

Neki od mladih pjesnika i pripovjedača predstavljenih na prošlogodišnjem Festivalu svojim su nastupom također pridonijeli čarobnoj atmosferi *Vilinske noći*, koja je u sklopu međunarodne manifestacije *Noći muzeja* prvi put organizirana u našoj ustanovi. Organizatori manifestacije bili su Centar za kulturu Brač i TZG Supetra, a sudjelovale su i brojne bračke udruge, osnovne škole, društva

i pojedinci. Uz njihovu svesrdnu pomoć *Noć muzeja* je stekla veliku popularnost među stanovnicima otoka Brača, od kojih je njih 560 u hladnome siječanjskom sumraku pohrlilo u svoj zavičajni muzej, zbog čega je manifestacija postala jedan od najiščekivanijih kulturnih događaja na otoku u idućoj godini. Naravno, naše drage posjetitelje vjerojatno je djelomično privukla i *vilinska gozba* s cijenjenom dolskom tortom *hrapaćušom* i ostalim tradicionalnim poslasticama koje su posjetitelji mogli blagovati uživajući u milozvučnom pjevanju klapa, a ne treba zanemariti ni činjenicu da je ulaz u Muzej na takve priredbe i otvorenja izložaba besplatan. Šalu na stranu, poslovična bračka štedljivost također je dio zavičajnog bogatstva, koje bi trebalo njegovati i promicati kao otočni brand.

Muzej je mjesto susreta prošlosti i sadašnjosti zavičaja čiju građu čuva, te pruža poticaj za daljnji kulturni razvoj i napredak zajednice koja ga je osnovala. Vođeni tom mišlju, nastojat ćemo i u budućnosti, u suradnji s TZG Supetra, čiji nam direktor često velikodušno priskače u pomoć, kao i s drugim udrugama, organizirati povremene ljetne izložbe i kreativne radionice za djecu i odrasle te nastaviti rad na projektu *Brač - otok kulture i avanture*.

Kad je riječ o vođenju muzejske dokumentacije, napominjemo da će u trenutku kad budete čitali ovaj tekst tri zbirke Muzeja otoka Brača biti registrirane (arheološka zbirka, etnografska zbirka, geološko-paleontološka zbirka), dok je četvrtu, kulturno-povijesnu zbirku potrebno u potpunosti reinvetirati. Autorica ovog članka skrušeno priznaje da se postupak inventiranja provodi u intervalima, paralelno s revizijom muzejskog fundusa, u čemu

sl.11. Stalni postav Muzej otoka Brača:
etnografska zbirka
Snimio: Boris Cvjetanović

joj uvelike pomaže ravnateljica Centra za kulturu Brač. Naime, uz posao kustosice, autorica obavlja i dužnost muzejskog vodiča, pedagoginje i blagajnice ove izuzetno posjećene muzejske ustanove.

Unatoč teškoćama vezanim za tehnička ograničenja rada u povijesnoj građevini podložnoj nepovoljnim mikroklimatskim uvjetima, djelatnike Centra za kulturu Brač veseli nastavak suradnje sa školama, turističkim, kulturnim i ostalim udrugama i ustanovama pri organiziranju kulturnih događaja, daljnja suradnja s konzervatorima i restauratorima u obnovi muzejske zgrade i muzejskih predmeta, kao i suradnja s arheolozima koji svojim nalazima obogaćuju naš muzejski fondus. Također me osobno unaprijed raduje istraživanje *blaga iz muzejskog potkrovlja* koje krije kulturno-povijesna zbirka, ali i susret s novim gostima i prijateljima otoka Brača, koji će nas počastiti svojim posjetom u našoj maloj Arkadiji.

Primljeno: 6. listopada 2011.

ISLAND BRAČ MUSEUM, ŠKRIP

Island Brač Museum, founded in 1979, is located in Škrip, the oldest settlement of the island. What a complex cultural history the settlement has is shown by remains of Bronze Age Illyrian ramparts in the yard of the museum, above which,

at the turn of the 3rd to the 4th century, a Roman mausoleum was built; according to local tradition, Diocletian's wife and daughter were buried here. Over the mausoleum, the Radoković Tower was constructed, renovated and finished at the end of the 16th century, during the Venetian-Turkish wars, and now houses a collection of exhibits from the People's Liberation War of 1941-1945. Most of the museum objects are exhibited in the building added on to the tower in the 18th century.

Since this is a local history museum, the tasks of which are the collection, preservation, study and presentation of material related to the island of Brač, the choice of diverse kinds of material was made in an effort to cover the life has taken on this island rich in its cultural and natural heritage. Because the museum is at an important archaeological site, it is archaeological material that prevails in the permanent display; it is located in the room on the left hand side of the entrance to the museum. Along with the ample archaeological material, equal attention is given to ethnographic material, which tells visitors of the art of sustaining life on the island, which has always known scarcity of both fertile soil and water. Among these exhibitions one can see the occasional object from the still inadequately explored cultural-historical collection devoted to the cultural life of Brač island, that, in spite of the material poverty, was very lively, and to the literary heritage and powerful connections of Brač expatriates with their home ground.

Following up the idea that the museum should be for visitors a jumping off point for getting to know the history, culture and natural foundations of the island of Brač, employees of the museum endeavour to tell a tale to breathe life into the mute museum specimens, making them part of a jigsaw puzzle that will give an integral picture of the biggest Dalmatian island.